

УДК [330.34-021.387:334.7](045)

СТАБІЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТА ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**БОКОВЕЦЬ Вікторія¹, ДАВИДЮК Людмила², ХИМИЧ Вікторія³**

¹ Вінницький національний технічний університет
<https://orcid.org/0000-0001-6315-4961>
e-mail: Bokovets.v@ukr.net

² Вінницький національний технічний університет
<https://orcid.org/0000-0003-4202-1339>
e-mail: keletckaya@gmail.com

³ Вінницький національний технічний університет
<https://orcid.org/0009-0007-7122-5038>
e-mail: vikahimich10@gmail.com

У статті розглядаються теоретичні та практичні аспекти економічної стійкості підприємств у умовах глобалізації. Визначено ключові фактори, що впливають на стійкість бізнесу, серед яких зовнішні і внутрішні економічні, фінансові та управлінські чинники. Особливу увагу приділено механізмам підвищення економічної стійкості, таким як диверсифікація бізнесу, інноваційний розвиток, фінансова гнучкість та адаптивне управління. Зазначено важливість застосування принципів сталого розвитку, цифрових технологій та стратегічних партнерств для забезпечення довгострокової стабільності підприємств. Також окреслено перспективи подальших досліджень у галузі економічної стійкості, зокрема вивчення впливу цифрових рішень та міжнародної кооперації на конкурентоспроможність підприємств.

Ключові слова: стабільний розвиток, економічна стабільність, диверсифікація, інноваційний розвиток, сталий розвиток.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-14-53>

**ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ
ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Глобалізація створює нові виклики для підприємств, зокрема щодо їх економічної стійкості та стабільного розвитку. Забезпечення фінансової стабільності, конкурентоспроможності та адаптації до ринкових змін є ключовими завданнями як для науки, так і для бізнесу.

Наукові дослідження спрямовані на розробку методів оцінки стійкості та адаптаційних стратегій, а з практичної точки зору, це допомагає підприємствам мінімізувати ризики, покращити фінансові показники та ефективно використовувати ресурси. Саме тому дослідження механізмів забезпечення стабільного розвитку та економічної стійкості підприємств набуває особливої актуальності в умовах сучасних глобальних викликів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання стабільного розвитку та економічної стійкості підприємств були предметом досліджень як українських, так і зарубіжних науковців-економістів. Серед них можна виокремити Яковенка Я.Ю. [1], В. А. Гросула, Г. С. Мамаєву [2], Смачила І.І. [3], Малика І.П., Каракаша Ю.А. [4], Другову О.С., Феня В.А. [5], Башнянина Г. І., Лінтура Г.І. [6]. Дослідженням проблематики сталого розвитку підприємств займалися такі вчені, як Малик І. П., Вецько Т. М. [7], Степаненко Т.О. [8]. Незважаючи на значну кількість наукових праць у цій сфері, питання забезпечення економічної стійкості підприємств в контексті глобальних викликів залишаються недостатньо вивченими, що підкреслює актуальність подальших досліджень.

**ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ,
КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ**

Попри значну кількість наукових досліджень у сфері економічної стійкості та стабільного розвитку підприємств, низка важливих аспектів залишається недостатньо вивченою. Зокрема, потребують подальшого опрацювання питання розробки ефективних механізмів адаптації підприємств до нестабільного глобального середовища, інтеграції інноваційних стратегій для підвищення їхньої стійкості, а також оцінки впливу зовнішніх економічних факторів на довгострокову стабільність бізнесу.

Стаття зосереджується на дослідженні нових підходів до забезпечення економічної стійкості підприємств в умовах глобальних трансформацій, аналізі ризиків та розробці практичних рекомендацій для їх мінімізації.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз факторів, що впливають на економічну стійкість підприємств в умовах глобалізації, а також розробка підходів і практичних рекомендацій для забезпечення їх стабільного розвитку. Особлива увага приділяється виявленню ключових ризиків, розробці механізмів адаптації до змінного економічного середовища та інтеграції інноваційних стратегій для підвищення конкурентоспроможності підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Економічна стійкість підприємств у сучасних умовах глобалізації є критично важливим фактором довгострокового розвитку та конкурентоспроможності. Вона визначається здатністю організацій ефективно адаптуватися до динамічних змін зовнішнього середовища, оптимально використовувати наявні ресурси, управлінськими практиками ризик-менеджменту та забезпеченням стабільного фінансового зростання. Сучасні умови глобалізації, посилення конкурентного тиску та економічна нестабільність висувають високі вимоги до підприємств щодо розробки адаптивних стратегій, які дозволяють забезпечити стійкість у постійно змінюваному середовищі.

Економічна стійкість підприємств залежить від сукупності зовнішніх факторів, котрі виходять за межі безпосереднього впливу організації, але суттєво впливають на її фінансовий стан і перспективи розвитку. Одним із основних таких факторів є макроекономічні умови, зокрема рівень інфляції, коливання валютних курсів, зміни відсоткових ставок та податкове навантаження. Під час економічних криз підприємства вимушені шукати шляхи оптимізації витрат та підвищення ефективності операційної діяльності, аби уникнути фінансової нестабільності. Крім того, глобальні економічні тенденції, зокрема фінансові рецесії, кризи та пандемії, можуть негативно позначатися на попиті, ланцюгах постачання та міжнародній кооперації, що, в свою чергу, впливає на фінансову стабільність компаній.

Конкурентне середовище також є важливим чинником, що визначає стійкість підприємств на ринку. Посилення конкуренції, вихід міжнародних корпорацій на локальні ринки та активне впровадження інновацій вимагають від підприємств постійного оновлення стратегій розвитку і пошуку нових шляхів для залучення клієнтів. Ефективний маркетинг, розробка унікальних конкурентних переваг та впровадження нових бізнес-моделей стають критичними елементами в умовах глобалізації. Окрім цього, політичні та соціальні фактори, зокрема геополітична нестабільність, торговельні війни та запровадження економічних санкцій, можуть суттєво обмежити можливості для міжнародного співробітництва та впливати на логістичні та виробничі процеси.

Окрім зовнішніх факторів, на економічну стійкість підприємства значною мірою впливають внутрішні аспекти управління. Один із ключових елементів – фінансова стабільність підприємства, що включає наявність резервів, ефективне управління витратами, моніторинг ліквідності та прибутковості. Адекватна фінансова політика дозволяє підприємству не лише зберігати стабільність в умовах криз, але й створювати умови для подальшого зростання. Водночас, інноваційний розвиток є важливим фактором стійкості. Впровадження новітніх технологій, автоматизація бізнес-процесів, цифровізація управлінських функцій та інвестиції в науково-дослідницькі проекти значно підвищують ефективність виробництва, дозволяють створювати конкурентні переваги та адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

Також важливе значення має ефективність управлінських рішень та стратегічне планування. Компетентне управління, чітке розподілення ресурсів та оперативність у прийнятті рішень допомагають підприємствам своєчасно реагувати на зовнішні виклики та адаптуватися до них. Корпоративна культура підприємства, яка формує згуртованість команди, підвищує мотивацію працівників та стимулює впровадження інновацій, також має суттєвий вплив на його економічну стійкість. Ще одним важливим аспектом є диверсифікація бізнесу. Компанії, які здійснюють діяльність у різних сегментах ринку або мають декілька напрямків бізнесу, мають кращі можливості для зниження ризиків, зокрема таких, як сезонні коливання попиту, економічні кризи чи зміни в законодавстві. Розширення ринків збуту, вихід на міжнародний рівень дозволяє знижувати залежність від окремих регіонів або галузей, що сприяє підвищенню стійкості організації.

Механізм забезпечення економічної стійкості підприємства складається з кількох важливих складових, серед яких диверсифікація виступає одним із найбільш дієвих інструментів. Цей процес може реалізовуватися в кількох напрямках: продуктовому, де компанії розширюють свій

асортимент для зменшення залежності від одного виду товару чи послуги; географічному, що включає вихід на нові ринки для мінімізації ризиків, пов'язаних з економічною ситуацією в конкретній країні; а також фінансовому, що охоплює залучення різноманітних джерел фінансування, таких як кредити, інвестиції та дивіденди.

Одним із суттєвих чинників, що визначають стійкість підприємства в умовах швидких змін, є інноваційний розвиток. Інновації, які охоплюють як технологічні, так і організаційні зміни, включають модернізацію виробничих процесів, впровадження нових бізнес-моделей та використання сучасних методів маркетингу, що дозволяють підприємствам ефективно взаємодіяти з клієнтами. Водночас використання аналітики даних та цифрових технологій дає можливість здійснювати більш точне прогнозування змін на ринку та оперативно адаптуватися до нових умов.

Крім того, стратегічне планування відіграє центральну роль у забезпеченні економічної стійкості підприємства. Встановлення чіткої довгострокової стратегії дозволяє передбачити зміни на ринку та адаптуватися до нових викликів. Це включає в себе не тільки визначення стратегічних цілей, але й використання інструментів, таких як сценарний аналіз, який дозволяє підготувати підприємство до різних можливих варіантів розвитку ситуації. Прогнозування змін у фінансових та операційних показниках допомагає формулювати резервні стратегії та знижує ризики, пов'язані з непередбаченими кризами. Стратегії фінансової стабільності, включаючи контроль за ліквідністю, прибутковістю та ефективне управління витратами, також сприяють здатності підприємства адаптуватися до змінних економічних умов. Тому важливою частиною є також управління ризиками, що дозволяє підприємству бути готовим до непередбачених подій, таких як економічні спади або валютні коливання, завдяки впровадженню системи раннього попередження та використанню фінансових інструментів для хеджування.

Наступною складовою механізму забезпечення економічної стабільності є цифровізація. Використання ERP та CRM систем дозволяє автоматизувати бізнес-процеси, що знижує операційні витрати та покращує ефективність управління, а також сприяє розвитку взаємодії з клієнтами та прогнозуванню їхніх потреб. Людський капітал який забезпечує стійкість підприємства. Інвестиції в навчання та розвиток працівників сприяють підвищенню кваліфікації та збереженню мотивації персоналу, а гнучке управління персоналом, в свою чергу, дозволяє зберігати ефективність навіть у складних економічних умовах, сприяючи стабільності організації в умовах криз.

Особливу увагу слід приділити кризовому управлінню, яке передбачає наявність чітко визначених антикризових стратегій, що дозволяють підприємствам оперативно реагувати на негативні зміни. Антикризове управління включає створення резервних фондів та прогнозування можливих кризових сценаріїв, що дозволяє швидко адаптуватися до змінюваного середовища. Підприємства, які впроваджують інноваційні екологічно чисті технології, знижують витрати, підвищують свою конкурентоспроможність та залучають інвесторів, орієнтуючись на сталий розвиток.

Таким чином, забезпечення економічної стійкості підприємства є багатограним процесом, що охоплює комплекс заходів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Компанії, що впроваджують ефективні стратегії диверсифікації, інновацій, фінансової стабільності та управління ризиками, мають високі шанси на збереження своєї конкурентоспроможності і стабільності в умовах глобальних змін.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного дослідження було виявлено, що економічна стійкість підприємств є ключовим фактором для їхнього успішного розвитку в умовах глобалізації. Вона залежить від здатності організації ефективно адаптуватися до змінюваного ринкового середовища, впроваджувати інновації, підтримувати фінансову стабільність та управляти ризиками. Особливо важливою є роль диверсифікації, інновацій, адаптивного управління та фінансової гнучкості для зниження залежності від зовнішніх чинників, таких як економічні кризи чи коливання валютних курсів.

Дослідження також показало, що застосування принципів сталого розвитку, цифрових технологій та стратегічних партнерств є важливими аспектами для забезпечення економічної стійкості підприємств. Впровадження цифрових рішень допомагає оптимізувати бізнес-процеси та знижувати витрати, а сталий розвиток дозволяє підвищити репутацію підприємства, що важливо в умовах сучасного конкурентного середовища. Такі стратегії сприяють не тільки фінансовій стійкості, але й створюють довгострокові конкурентні переваги.

Перспективи подальших досліджень зосереджені на глибинному вивченні впливу цифрових технологій на стійкість підприємств, вдосконаленні методів адаптації до змін у глобальному економічному середовищі, а також вивченні ролі соціальної відповідальності та екологічних ініціатив у забезпеченні довгострокової стабільності підприємств. Крім того, важливим напрямом є дослідження моделей міжнародних партнерств і кооперацій, які можуть суттєво підвищити конкурентоспроможність та стійкість організацій на глобальному рівні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Яковенко Я.Ю. Концепція управління стійким розвитком підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2019. Випуск 36. С.75-81.
2. В. А. Гросул, Г. С. Мамасва Теоретичні підходи щодо визначення сутності стійкого розвитку підприємства. Сталый розвиток економіки. 2012. № 7. С. 104-107.
3. Смачило І.І. Методи управління сталим розвитком підприємства. Економіка розвитку. 2012. № 2. С. 115-120.
4. Малик І.П., Каракаш Ю.А. Основні інструменти для забезпечення стійкого розвитку підприємства. Сучасні підходи до управління підприємством: збірник тех. доповідей. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. С. 99.
5. Другова О.С., Фень В.А. Теоретичні аспекти формування фінансової стійкості підприємства Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». Одеса, 2018. № 34. с.138-142
6. Башнянин Г. І., Лінтур Г.І. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. № 2. С. 98-101.
7. Малик І. П., Вецко Т. М. Механізм забезпечення сталого розвитку підприємств України. Сучасні підходи до управління підприємством: зб.тез доп. ІХ Всеукраїнської наук.-практ.конф., м. Київ, 12 квіт. 2017 р. Київ, 2017. С. 64-69.
8. Степаненко Т.О. Теоретичні та методичні засади сталого розвитку підприємства. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2020. Том 31 (40). № 6. С. 136-141.

REFERENCES:

1. Yakovenko Ya.Yu. Kontseptsia upravlinnia stiikym rozvytkom pidpriemstv. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. 2019. Vypusk 36. S.75-81.
2. V. A. Hrosul, H. S. Mamaieva Teoretychni pidkhody shchodo vyznachennia sutnosti stiikoho rozvytku pidpriemstva. Stalyi rozvytok ekonomiky. 2012. № 7. S. 104-107.
3. Smachylo I.I. Metody upravlinnia stalym rozvytkom pidpriemstva. Ekonomika rozvytku. 2012. № 2. S. 115-120.
4. Malyk I.P., Karakash Yu.A. Osnovni instrumenty dlia zabezpechennia stiikoho rozvytku pidpriemstva. Suchasni pidkhody do upravlinnia pidpriemstvom: zbirnyk tekh. dopovidei. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, Vyd-vo «Politehnika», 2018. S. 99.
5. Druhova O.S., Fen V.A. Teoretychni aspekty formuvannia finansovoi stiikosti pidpriemstva Naukovyi zhurnal «Prychornomorski ekonomichni studii». Odesa, 2018. № 34. s.138-142
6. Bashnianyn H. I., Lintur H.I. Finansova stiikist sub'iektiv hospodariuvannia ta shliakhy yii pokrashchennia. Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii. 2016. № 2. S. 98-101.
7. Malyk I. P., Vetsko T. M. Mekhanizm zabezpechennia staloho rozvytku pidpriemstv Ukrainy. Suchasni pidkhody do upravlinnia pidpriemstvom: zb.tez dop. IKh Vseukrainskoi nauk.-prakt.konf., m. Kyiv, 12 kvit. 2017 r. Kyiv, 2017. S. 64-69.
8. Stepanenko T.O. Teoretychni ta metodychni zasady staloho rozvytku pidpriemstva. Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Ekonomika i upralinnia. 2020. Tom 31 (40). № 6. S. 136-141.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND ECONOMIC STABILITY IN GLOBALIZATION

BOKOVETS Victoria, DAVIDYUK Lyudmila, KHYMYCH Victoriia
Vinnitsia National Technical University

The article explores both the theoretical and practical dimensions of economic sustainability for enterprises in the context of globalization. The primary factors that influence business sustainability are identified, including both external and internal economic, financial, and management aspects. The article emphasizes the significance of understanding these factors in a rapidly changing global market. A key focus is on the mechanisms that enhance economic stability, such as business diversification, innovative development, financial flexibility, and adaptive management. These strategies are crucial for helping companies navigate challenges and leverage opportunities in an increasingly interconnected world.

Moreover, the article underscores the importance of integrating sustainable development principles, digital technologies, and strategic partnerships as vital tools for ensuring the long-term stability and success of enterprises. By fostering innovation and digital transformation, businesses can not only survive but thrive in a competitive global landscape. The research highlights that sustainable practices can act as a catalyst for achieving broader social, environmental, and economic goals, benefiting both enterprises and society at large.

Additionally, the article identifies promising avenues for further research in the area of economic sustainability, particularly the examination of the influence of digital solutions and international cooperation on the competitiveness of enterprises. As globalization continues to evolve, understanding how digital transformation can boost efficiency and open new markets is crucial for companies striving to remain competitive and resilient. The prospects of international collaboration also present exciting opportunities for sharing best practices, accessing new resources, and expanding into emerging markets.

Keywords: stable development, economic stability, diversification, innovative development, sustainable development.